

Uchwała Nr III/40/18
Rady Gminy Kurzętnik
z dnia 28 grudnia 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik
na lata 2019-2021**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 994 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 marca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 998) Rada Gminy Kurzętnik uchwala:

§ 1.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2019-2021.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kurzętnik.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

Przewodniczący Rady Gminy

Zbigniew Lewicki

Załącznik do uchwały Nr III/40/18

Rady Gminy Kurzętnik

z dnia 28 grudnia 2018r.

Program
Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik
na lata 2019-2021

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWOWE POJĘCIA I REGULACJE PRAWNE.....	4
1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA W USTAWODAWSTWIE KRAJOWYM.....	4
1.2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA W USTAWODAWSTWIE MIĘDZYNARODOWYM.....	5
1.3. UWARUNKOWANIA PRAWNE REALIZACJI PROGRAMU	6
2. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE KURZĘTNIK	7
2.1. ADRESACI PROGRAMU	8
2.2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
2.2.1. DANE OGÓLNE	8
2.2.2. DEMOGRAFIA.....	9
2.2.3. INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA	10
2.2.4. SYTUACJA NA RYNKU PRACY	11
2.2.5. PRZESTĘCZOŚĆ ORAZ DZIAŁANIA PODEJMOWANE NA RZECZ ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA W GMINIE.....	12
2.3. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO.....	12
2.3.1. JEDNOSTKI WSPARCIA Z TERENU GMINY	13
2.3.2. JEDNOSTKI WSPARCIA SPOZA GMINY.....	21
2.4. BADANIA ANKIETOWE	24
2.4.1. BADANIA ANKIETOWE PRZEPROWADZONE WŚRÓD MIESZKAŃCÓW.....	24
2.4.2. BADANIA ANKIETOWE W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH	29
2.5. ANALIZA SWOT	33
2.6. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE KURZĘTNIK	38
3. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....	40
3.1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	40
3.2. CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA	41
4. REALIZACJA PROGRAMU	54
4.1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY.....	54
4.2. FINANSOWANIE.....	54
4.3. MONITORING, EWALUACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ	54

WPROWADZENIE

Najogólniej rodzinę określa się jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny daje możliwość świadczenia komplementarnego wsparcia rodzinom, które stają się bezradne i marginalizowane. W systemie takim ważne jest, by prowadzone działania oprzeć na przekonaniu, że naturalnym i koniecznym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina. W pierwszej kolejności system ten powinien być nastawiony na pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny, zanim nastąpi rozkład więzi rodzinnych oraz zaistnieją okoliczności zmuszające do rozłączenia rodziny. Należy przy tym pamiętać, iż efektywna praca z rodziną musi być stała, intensywna i dotyczyć jej ważnych problemów.

Niniejszy Program Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kurzętniku przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest on zgodny z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018 poz. 998 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”. Program został opracowany na lata 2019-2021, a w ramach diagnozy analizie poddano dane z lat 2015-2017.

1. PODSTAWOWE POJĘCIA I REGULACJE PRAWNE

1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA W USTAWODAWSTWIE KRAJOWYM

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

Kodeks karny (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2018 poz. 1600) rozróżnia nieletniego (przed ukończeniem 17 lat) i młodocianego (popelnia czyn zabroniony przed ukończeniem 21 lat, ale ukończył 24 lata, zanim zapadło orzeczenie w pierwszej instancji). Kodeks cywilny (ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. 2018 poz. 1025) wyróżnia małoletniego (osobę przed ukończeniem 18. roku życia), natomiast kodeks pracy (ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 108 z późn. zm.), tak jak kodeks karny – młodocianego (z tym że w przypadku prawa pracy jest to osoba pomiędzy 16. a 18. rokiem życia).

Kodeks karny zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka.

Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat. Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18. roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy (ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682) normuje problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Kodeks postępowania cywilnego (ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155 z późn. zm.) chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

1.2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA W USTAWODAWSTWIE MIĘDZYNARODOWYM

Problematykę rodzinną podejmują ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (uchwalona przez ONZ 10 grudnia 1948 r.) określa w art. 16 rodzinę jako naturalną i podstawową komórkę społeczeństwa i przyznaje jej prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Europejska Karta Społeczna z 1961 r. (zapis w pkt. 16 pierwszej części) stwierdza, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, uchwalona rezolucją nr 34/180 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 18 grudnia 1979 r. podkreśla m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny.

Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 20 listopada 1989 r., ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Europejska Konwencja o Przysposobieniu Dzieci (Europejska Konwencja o Przysposobieniu Dzieci, sporządzona w Strasburgu dnia 24 kwietnia 1967 r. (Dz. U. 1999 nr 99 poz. 1157) ma zastosowanie do dzieci, które w momencie przysposobienia nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego (Europejska Konwencja o statusie prawnym dziecka pozamałżeńskiego, sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1975 r. (Dz. U. 1999 nr 79 poz. 888), zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny w 1980 r. podkreśla m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

1.3. UWARUNKOWANIA PRAWNE REALIZACJI PROGRAMU

Program Wsparcia Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2019-2021 będzie realizowany m.in. w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018 poz. 998 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508. z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. 2018 poz. 554 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2018 poz. 1030),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2018 r. poz. 603),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. 2017 poz. 2092),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2017 poz. 1832 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2018 poz. 450 z późn. zm.).

2. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE KURZĘTNIK

Diagnoza sytuacji rodziny i dziecka w gminie Kurzętnik została oparta na badaniu źródeł zastanych (danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie, bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców) oraz analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli środowiska lokalnego i pedagogów funkcjonujących w gminie placówek oświatowych.

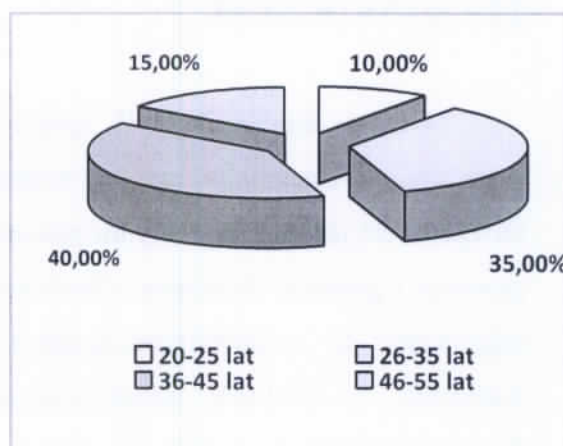
Do analizy przedłożono 20 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do mieszkańców oraz 4 ankiety wypełnione przez pedagogów z placówek oświatowych.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do mieszkańców 90% stanowiły kobiety, mężczyźni stanowili 10% tej próby. Najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 36-45 lat (40%), a następnie 26-35 lat (35%), 46-55 lat (15 %). Najmniej licznie reprezentowana była grupa wiekowa 20-25 lat (10%). W badaniu nie brały udziału osoby w wieku poniżej 20 lat oraz osoby powyżej 56 lat. Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci.

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku.

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby, które zamieszkują na terenie gminy Kurzętnik od urodzenia (55%), a osoby mieszkające w gminie 10 lub więcej lat stanowiły w sumie 30% badanych. Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (50%) i średnim (30%). Kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (15%) i gimnazjalnym (5%).

Diagnoza uwzględnia również analizę SWOT, która została przeprowadzona w obszarach: „Rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie”; „Zdrowie, uzależnienia,

bezpieczeństwo publiczne” oraz „Kapitał społeczny i ludzki”, a także ocenę poprzednio realizowanego programu.

2.1. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2019-2021 są rodziny zamieszkujące teren gminy, w szczególności rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym oraz rodziny wymagające wsparcia ze strony profesjonalnych służb społecznych.

Program kierowany jest głównie do: rodzin niepełnych, rodzin wielodzietnych, rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym, małoletnich matek, rodzin wychowujących dzieci do lat 5, rodzin zmagających się z trudnościami wychowywania dzieci w wieku dojrzewania, rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin przeżywających trudności związane ze stanem zdrowia dziecka.

2.2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.2.1. DANE OGÓLNE

Gmina Kurzętnik jest gminą wiejską o powierzchni 149,9 km² położoną w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w dolinie rzeki Drwęcy. Jest jedną z pięciu gmin powiatu nowomiejskiego i zajmuje jego południową część, graniczy z gminami Biskupiec, Grodziczno, Nowe Miasto Lubawskie oraz Zbiczno i Brzozie należącymi do województwa kujawsko-pomorskiego. Siedzibą władz gminy jest wieś Kurzętnik, a strukturę administracyjną tworzy 20 jednostek pomocniczych-sołectw: Bratuszewo, Brzozie Lubawskie, Kamionka, Kąciki, Krzemieniewo, Kurzętnik I, Kurzętnik II, Kurzętnik Romanowo, Lipowiec, Małe Bałówki, Marzęcice, Mikołajki, Nielbark, Otręba, Sugajenko, Szafarnia, Tereszewo, Tomaszewo, Wawrowice, Wielkie Bałówki.

Gmina ma charakter rolniczy; użytki rolne zajmują 10 302 ha (ok. 70% powierzchni gminy), 2 894 ha zajmują lasy i grunty leśne, a 1 655 ha to pozostałe grunty i nieużytki. Ważnym kierunkiem rozwoju staje się turystyka; sprzyja temu położenie w dolinie Drwęcy i nad największym jeziorem Pojezierza Brodnickiego, walory przyrodnicze i krajobrazowe, czyste środowisko, ośrodek wczasowy i gospodarstwa agroturystyczne. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 15 Inowrocław – Olsztyn. Dość dobrze rozwinięta jest infrastruktura techniczna: cały obszar gminy jest telefonizowany, sieć wodociągowa ma

długość 241,9 km i obejmuje 80% mieszkańców. Mniejszy zasięg ma sieć kanalizacyjna (50,6 km), którą obsługuje 175 indywidualnych i 1 zbiorcza oczyszczalnia ścieków; z sieci kanalizacyjnej korzysta 53% mieszkańców.

Z końcem 2017 r. gmina liczyła ogółem 9 099 mieszkańców. W latach 2015-2017 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio 7,7%, 5,4% i 4,3%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 15,1%, 10,8% i 8,5%. W 2017 r. w ewidencji gminnej było zarejestrowanych 617 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę medyczną w Gminnym Samodzielnym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Kurzętniku oraz w Ośrodku Zdrowia w Tereszewie. Na terenie gminy działają 3 apteki, prowadzona jest 1 prywatna praktyka lekarska. W roku szkolnym 2016/2017 w gminie funkcjonowało ogółem 12 placówek wychowawczych i oświatowych (1 żłobek, 4 placówki wychowania przedszkolnego, 4 szkoły podstawowe, 2 gimnazja 1 zespół szkół ponadpodstawowych). Działalność kulturalna w gminie skupia się wokół Gminnego Centrum Kultury w Kurzętniku, ponadto funkcjonuje biblioteka i 18 świetlic środowiskowych. Propagowaniu sportu, rozwojowi kultury fizycznej i rekreacji na terenie gminy służą 2 kluby sportowe, 12 obiektów sportowo-rekreacyjnych, w tym 2 kompleksy wielofunkcyjne – „Orlik” oraz stadion.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

2.2.2. DEMOGRAFIA

Z końcem 2017 r. gmina Kurzętnik liczyła 9 099 mieszkańców, w tym 4 522 kobiety, które stanowiły 49,6% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia wynosiła 61 osób na 1 km². Szczegółowe dane na temat struktury wiekowej ludności gminy i jej zmian w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2 052	2 041	2 035
liczba osób w wieku produkcyjnym	5 403	5 390	5 379

2.2.5. PRZESTĘCZOŚĆ ORAZ DZIAŁANIA PODEJMOWANE NA RZECZ ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA W GMINIE

Według informacji nadesłanych przez Komendę Powiatową Policji w Nowym Mieście Lubawskim, w 2017 roku doszło na terenie gminy Kurzętnik ogółem do 116 przestępstw. W ramach tego zestawienia odnotowano 37 przestępstw przeciwko mieniu, 27 przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, 22 przeciwko rodzinie i opiece, a także 10 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Ponadto na terenie gminy miały miejsce pojedyncze przypadki przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu, wiarygodności dokumentów, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości oraz przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Odnotowano także 3 przestępstwa złamania ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Przedział wiekowy sprawców to 20-88 lat.

Funkcjonariusze Policji uczestniczyli w wielu akcjach i programach prewencyjnych, które miały na celu utrzymanie i poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie Kurzętnik. Podczas przeprowadzonych interwencji oraz w ramach wykonywanych obowiązków służbowych funkcjonariusze Policji sporządzili w 2017 r. 47 formularzy Niebieskiej Karty w stosunku do mieszkańców gminy, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą to być osoby dotknięte przemocą. Przedstawiciele Policji brali także systematyczny udział w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego i spotkaniach grup roboczych oraz organizowali spotkania w szkołach o charakterze edukacyjno-profilaktycznym.

Według danych **Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej** Sądu Rejonowego w Nowym Mieście Lubawskim, w 2017 roku

- dozorem kuratora sądowego dla dorosłych objętych było 6 osób z terenu gminy Kurzętnik
- nadzorem kuratora rodzinnego – ograniczenie władzy rodzicielskiej –objętych było 21 osób dorosłych (rodzice) oraz 26 osób małoletnich (dzieci)
- nadzorem kuratora rodzinnego objętych było 5 nieletnich
- nadzorem kuratora rodzinnego z tytułu zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu objętych było 15 osób dorosłych z terenu gminy.

2.3. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO

Mieszkańcy gminy Kurzętnik oprócz podmiotów działających lokalnie, mogą korzystać ze wsparcia instytucji ponadlokalnych, regionalnych i ogólnopolskich.

2.3.1. JEDNOSTKI WSPARCIA Z TERENU GMINY

Pomoc społeczną rodzinie i dziecku w gminie świadczy **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku**. Jednostka ta realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

W 2017 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku do realizacji swoich zadań zatrudniał 6 pracowników socjalnych, 2 osoby pełniące funkcje kierownicze, 2 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze, 3 pracowników wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz 15 innych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na świadczenia z pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 przeznaczył środki finansowe, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2015-2017

wielkość wydatków (w zł)	2015	2016	2017
ogółem	9 039 914,05	16 157 460,72	18 096 352, 52
w tym na świadczenia pomocy społecznej	3 774 481,82	3 712 151,71	3 569 097,24
w tym na świadczenia rodzinne	5 265 432,23	12 445 309,01	14 527 255,28
na zadania własne gminy	3 506 724,15	3 480 904,08	3 335 654,42
na zadania zlecone gminie	5 533 171,90	12 676 556,64	14 760 698,10

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

W 2016 r. i 2017 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez gminę na pomoc mieszkańcom była znacznie wyższa niż w latach poprzednich. Liczba osób, którym przyznano świadczenie w latach 2015-2017, zmniejszała się systematycznie, spadała także liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w tym okresie.

Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2015-2017.

Tabela 8. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	992	899	808
liczba rodzin	487	455	423
liczba osób w rodzinach	1 671	1 508	1 378

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych wsparciem przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku w 2017 r. wykazała, że najliczniejszą grupą wśród wszystkich odbiorców pomocy społecznej były dzieci i młodzież do 16 roku życia (w sumie 596 osób). Druga pod względem liczebności była grupa w przedziale 31-40 lat (254 osoby), następną w kolejności grupę beneficjentów stanowili mieszkańcy gminy w wieku 51-60 lat (92 osoby), a na kolejne składały się osoby w wieku 22-30 lat (91 osób) oraz 17-21 lat (90 osób). Najmniej licznie reprezentowani byli odbiorcy pomocy społecznej liczący sobie ponad 71 lat (37 osób).

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, to zdecydowanie najliczniejszą grupę w 2017 r. stanowiły osoby, które pracują (215 osób), kolejną - osoby niepracujące (169 osób), następną pod względem liczebności grupę tworzyły osoby bezrobotne pobierające zasiłek (92 osoby), a dalej bezrobotni bez prawa do zasiłku (77 osób).

W latach 2015-2017 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie Kurzętnik było ubóstwo. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS-u z tego powodu była z każdym rokiem niższa. Drugą przyczyną udzielania pomocy w gminie było bezrobocie. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem Ośrodka z tego powodu bardzo wyraźnie spadała z roku na rok.

Istotnymi przyczynami świadczenia pomocy społecznej w gminie były także: długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz niepełnosprawność. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat liczby rodzin i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia oraz przyczyn przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku w latach 2015-2017.

Tabela 9. Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
ubóstwo	275	275	249	922	912	823
bezdomność	3	5	6	3	5	6
potrzeba ochrony macierzyństwa	168	164	149	842	798	744
bezrobocie	270	218	144	981	772	506
niepełnosprawność	196	189	175	583	502	449
długotrwała lub ciężka choroba	230	228	231	723	682	688
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	275	275	249	922	912	823
w tym rodziny niepełne	27	32	31	95	97	94
w tym rodziny wielodzietne	5	5	7	36	35	39
przemoc w rodzinie	8	4	7	30	18	34

alkoholizm	29	24	30	73	59	67
narkomania	1	0	1	5	0	6
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	0	2	3	0	3
zdarzenie losowe	5	0	2	12	0	4
sytuacja kryzysowa	0	2	2	0	7	11
klęska żywiołowa lub ekologiczna	2	0	0	5	0	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

W latach 2015-2017 najczęstszą formą pomocy udzielaną mieszkańcom gminy była pomoc finansowa, świadczona głównie w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych.

Równie istotną formę wsparcia stanowiła praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami w ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej.

Bardzo ważny rodzaj wsparcia dla znajdujących się w trudnym położeniu mieszkańców gminy stanowiła pomoc rzeczowa (m.in.: posiłki lub bony żywnościowe, odzież) oraz poradnictwo specjalistyczne.

Dane dotyczące form wsparcia udzielonego mieszkańcom gminy w latach 2015-2017 przedstawia kolejna tabela.

Tabela 10. Rodzaje wsparcia udzielanego przez GOPS w Kurzętniku w latach 2015-2017

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
pieniężna	463	395	354	433	376	340	1 508	1 270	1 113
rzeczowa	503	469	413	272	251	223	1 224	1 120	1 002
praca socjalna	X	X	X	357	423	408	1 150	1 349	1 307
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	357	423	408	1 150	1 349	1 307
schronienie	0	5	5	0	5	5	0	5	5
usługi opiekuńcze	13	23	20	12	22	20	16	32	23
specjalistyczne usługi opiekuńcze	17	20	23	13	15	18	26	30	37
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	15	15	15	X	X	X	X	X	X

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

Wśród form pomocy świadczonej przez GOPS znalazły się również usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, udzielanie schronienia oraz ponoszenie częściowej odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej osób wcześniej zamieszkujących w gminie Kurzętnik.

Istotnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny. W latach 2015-2017 zawarto odpowiednio: 11, 18 i 12 takich kontraktów.

W latach 2015- 2017 na terenie gminy funkcjonowało 11 rodzin zastępczych; wielkość środków wydatkowanych na potrzeby rodzin zastępczych w 2017 roku zamknęła się w kwocie 42 416 zł.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą – zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – otrzymać wsparcie od gminy w postaci asystenta rodziny. Wsparcie asystenta rodziny kierowane jest w szczególności do:

- rodzin, których dzieci przebywają obecnie w pieczy zastępczej, natomiast istnieje szansa ich powrotu do rodziny biologicznej,
- rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodzin, u których występują okresowe trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

W latach 2015-2017 r. w Ośrodku zatrudniano 2 asystentów rodziny, którzy sprawowali pieczę nad rodzinami dysfunkcyjnymi oraz dziećmi wychowującymi się w tych rodzinach. Dane na temat pracy asystentów rodziny zawiera poniższa tabela.

Tabela 11. Asystenci rodziny w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba asystentów rodziny	2	2	2
liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	23	24	22
liczba dzieci w tych rodzinach	75	76	62
przeciętny czas pracy z rodziną (mies.)	22	21	24

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2017 r. ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, do kręgu odbiorców usług asystenta rodziny doszły także kobiety w ciąży, ich rodziny oraz rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o zdiagnozowanym ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Pomoc tym osobom i rodzinom polega m.in. na koordynowaniu poradnictwa i wsparcia możliwego do uzyskania ze strony różnych instytucji.

Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przyznaje się na to dziecko jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł. Świadczenie takie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na wysokość dochodów.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej rodzinom wymagającym takiej formy wsparcia przyznawane są świadczenia rodzinne. W gminie Kurzętnik pomoc ta realizowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Poniższa tabela prezentuje szczegółowe dane o liczbie oraz wartości świadczeń rodzinnych przyznanych w latach 2015-2017 mieszkańcom gminy.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne (w zł)	4 136 634,00	4 743 229,00	4 744 179,00
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia ogółem	1 047	1 023	978
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	12 196	12 688	12 391
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	54	43	56
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	289	300	176
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	343	317	298
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	879	731	552
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	768	768	751
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1 247	1 233	1 262
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2 477	2 464	2 433
zasiłek pielęgnacyjny	8 296	7 287	6 499
świadczenie pielęgnacyjne	617	7 287	651
zasiłek dla opiekuna (ZDO)	338	896	773
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	79	93	113
świadczenie rodzicielskie	0	458	499
razem	27 583	34 538	26 454

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

W latach 2015-2017 rosła wielkość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych w gminie (z 4 136 634 zł w 2015 r. do 4 744 179 zł w 2017 r.). Jednocześnie malała liczba osób, którym świadczenie przyznano, a liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom. Najczęściej Ośrodek wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Znaczące formy pomocy stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny, dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Istotną formą wsparcia udzielaną mieszkańcom gminy były także świadczenia alimentacyjne. Pomoc tę w gminie Kurzętnik realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód.

Liczba świadczeń alimentacyjnych przyznanych mieszkańcom gminy w latach 2015-2017 spadała, podobnie wartość wydatków na realizację świadczeń alimentacyjnych. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	1 305	1 177	952
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	1 305	1 177	952
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne (w zł)	463 069	426 810	350 180

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

Na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851) wypłacane są również świadczenia wychowawcze. Ich celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Świadczenie przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka do ukończenia przez dziecko 18. roku życia. Wysokość świadczenia wynosi 500 zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko bez względu na wysokość dochodu. Świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800 zł. Jeżeli członkiem rodziny jest dziecko

niepełnosprawne, świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 200 zł.

W 2017 r. w gminie Kurzętnik liczba świadczeń należnych wyniosła w sumie 5 356, w tym na pierwsze dziecko 498. Liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia na koniec 2017 roku to 765. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacił w rozpatrywanym roku świadczenia wychowawcze na łączną kwotę 8 676 249,40 zł.

Na podstawie ustawy z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1860 z późn. zm.), przyznano 2 świadczenia w 2017 r.

W 2017 r. wydano rodzinom z terenu gminy Kurzętnik 168 **Kart Dużej Rodziny**. Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, w której rodzice (rodzic lub małżonek rodzica) mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:

1. w wieku do 18. roku życia,
2. w wieku do 25. roku życia w przypadku, gdy dziecko się uczy,
3. bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dane na temat Kart Dużej Rodziny w gminie Kurzętnik zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 14. Karta Dużej Rodziny w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba wydanych kart	320	193	168
liczba rodzin objętych wsparciem	58	43	35
liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	208	120	103

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kurzętniku.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie świadczy **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. W latach 2015-2017 członkowie GKRPA przeprowadzali odpowiednio: 22, 19 i 19 rozmów interwencyjno-motywujących z osobami uzależnionymi. GKRPA występowała również do Sądu z wnioskami o podjęcie leczenia odwykowego (dla 11, 16 i 7 osób uzależnionych od alkoholu w latach 2015-2017). W analizowanym okresie GKRPA skontaktowała się z 20 osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, w tym okresie na terapię skierowano 7 sprawców przemocy w rodzinie. Wobec żadnego sprawcy przemocy nie złożono zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Gmina Kurzętnik w 2017 r. przeznaczyła 85 836,60 zł na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, 7 052,05 zł na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii oraz 2 154,83 zł na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie pełni **Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie**. Szczegółowe dane na temat działalności Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2015-2017

	2015	2016	2017
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	16	16	16
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	5	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	162	161	116
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	76	64	55
w tym sporządzonych przez Policję	67	59	47
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	8	4	6
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	47	56	37
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	40	34	18
liczba spraw sądowych	3	5	7
zakończonych wyrokiem	3		2
zakończonych wyrokiem skazującym na osadzenie w zakładzie karnym	2	0	0
zakończonych wyrokiem w zawieszeniu	1		2
umorzonych	0		5

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Kurzętniku.

Poniższa tabela przedstawia listę podmiotów wspierających rodziny i dzieci z gminy działających na jej terenie.

Tabela 16. Podmioty wspierające rodziny i dzieci z gminy działające na jej terenie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Dworcowa 8 13-306 Kurzętnik
2.	Zespół Interdyscyplinarny	
3.	Klub Integracji Społecznej	
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
5.	Punkt Konsultacyjny	
6.	Urząd Gminy	ul. Grunwaldzka 39 13-306 Kurzętnik
7.	Gminna Biblioteka Publiczna	ul. Kościuszki 17 13-306 Kurzętnik
8.	Gminne Centrum Kultury	ul. Kościuszki 17 13-306 Kurzętnik

9.	Gminny Zespół Żłobków w Tereszewie	Tereszewo 44 13-306 Kurzętnik
10.	Żłobek „Pisklandia”	ul. Kościuszki 36 13-306 Kurzętnik
11.	Przedszkole w Zespole Szkół im. Wł. Jagiełły	ul. Jagiełły 15 13-306 Kurzętnik
12.	Przedszkole Samorządowe w Tereszewie	Tereszewo 13-306 Kurzętnik
13.	Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Tereszewie	Tereszewo 9A 13-306 Kurzętnik
14.	Szkoła Podstawowa im. Przyjaciół Ziemi w Marzęcicach	Marzęcice 13-306 Kurzętnik
15.	Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Brzoziu Lubawskim	Brzozie Lubawskie 43a 13-306 Kurzętnik
16.	Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. Wł. Jagiełły w Kurzętniku	ul. Grunwaldzka 37 13-306 Kurzętnik
17.	Gimnazjum w Zespole Szkół im. Wł. Jagiełły w Kurzętniku	ul. Grunwaldzka 37 13-306 Kurzętnik
18.	Zespół Szkół im. Wł. Jagiełły w Kurzętniku	ul. Grunwaldzka 37 13-306 Kurzętnik
19.	Gminny Samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej	ul. Łukowa 10 13-306 Kurzętnik
20.	Ośrodek Zdrowia w Tereszewie	Tereszewo 21A 13-306 Kurzętnik
21.	Parafia p. w. Świętej Marii Magdaleny	ul. Kościelna 2 13-306 Kurzętnik
22.	Parafia p. w. Św. Antoniego	Tereszewo
23.	Parafia p. w. Św. Jana Chrzciciela	Brzozie Lubawskie
24.	Parafia p. w. Św. Jakuba Apostoła	Mikołajki
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w 9 miejscowościach gminy	9 miejscowości gminy
26.	Koła Gospodyń Wiejskich	12 miejscowości gminy
27.	Fundacja „Drogowskazy”	Nielbark 84, 13-306 Kurzętnik
28.	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kurzętnik	13-306 Kurzętnik
29.	Fundacja Kacze Bagno-Miejsce Inicjatyw Pozytywnych	13-306 Kurzętnik
30.	Stowarzyszenie Moja Wieś Wawrowice	Wawrowice 13-306 Kurzętnik
31.	Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Szafarni	Szafarnia 13-306 Kurzętnik

Dane Urzędu Gminy Kurzętnik.

2.3.2. JEDNOSTKI WSPARCIA SPOZA GMINY

Poniższa tabela przedstawia wykaz podmiotów wspierających rodziny i dzieci z gminy Kurzętnik usytuowanych poza gminą.

Tabela 17. Jednostki wspierające rodziny i dzieci z gminy usytuowane poza gminą

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Grunwaldzka 3 13-300 Nowe Miasto Lubawskie

liczba orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności	149	112	98
liczba orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	200	153	144
liczba orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności	57	82	59

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Mieście Lubawskim.

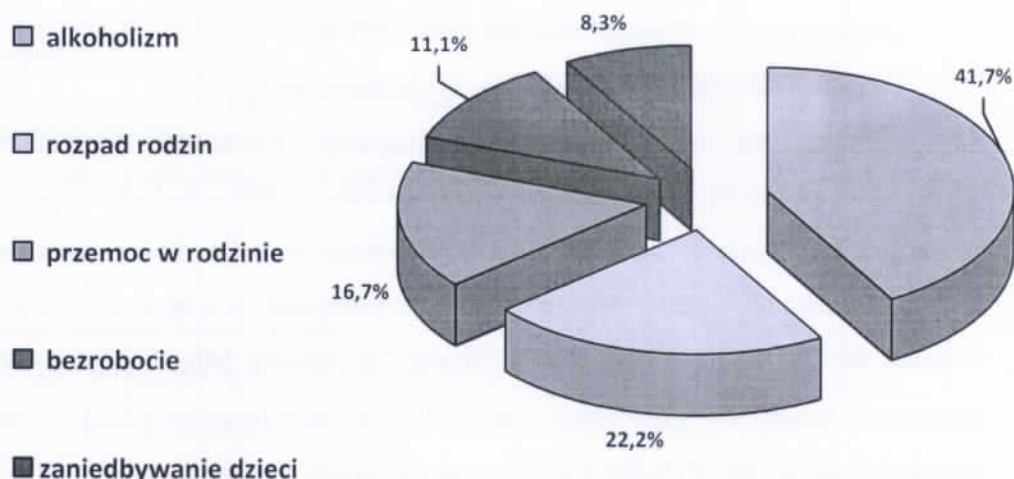
2.4. BADANIA ANKIETOWE

Analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym została pogłębiona z pomocą badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie gminy.

2.4.1. BADANIA ANKIETOWE PRZEPROWADZONE WŚRÓD MIESZKAŃCÓW

Do analizy przedłożono 20 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie. Respondentów poproszono o wskazanie problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie i rzutują na prawidłowe funkcjonowanie rodzin. Uczestnicy badania mieli możliwość wyboru 2 najistotniejszych problemów społecznych. W odpowiedzi najczęściej wskazywali alkoholizm i rozpad rodzin, a następnie przemoc w rodzinie. Kolejnymi ważnymi problemami, zdaniem ankietowanych, były bezrobocie i zaniedbywanie dzieci.

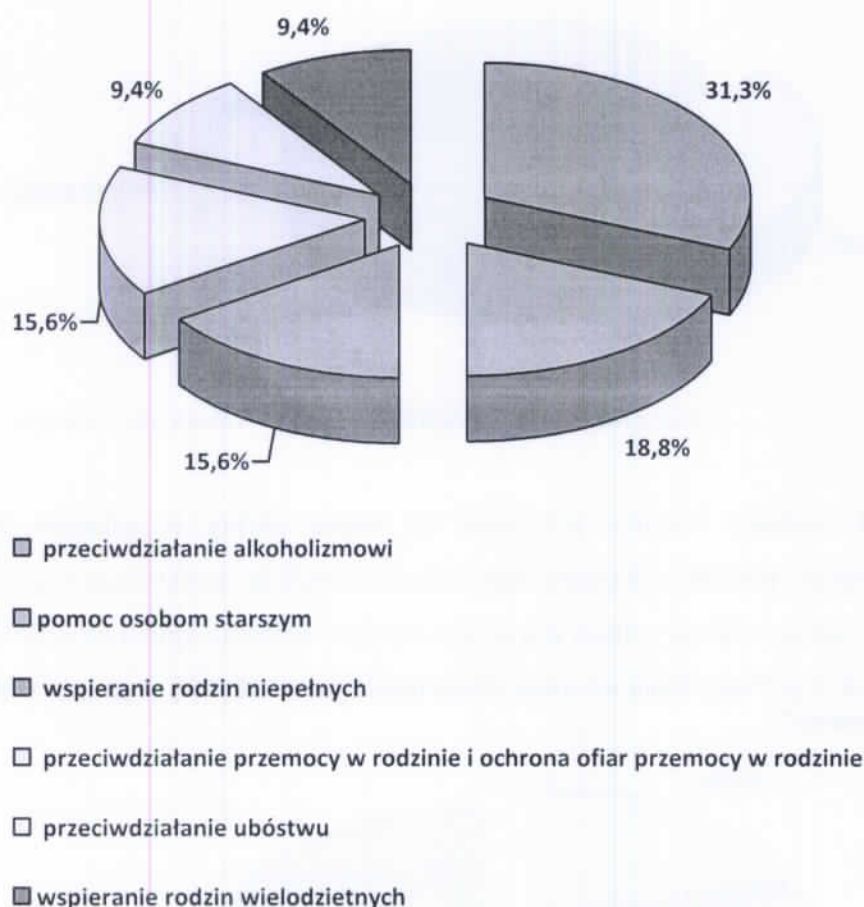
Wykres 3. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie i rzutują na prawidłowe funkcjonowanie rodzin?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W następnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w jakich działania prowadzone w gminie należałoby zintensyfikować w celu poprawy jakości życia i kondycji rodzin. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 4. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach należałoby podjąć lub zintensyfikować działania, by poprawić jakość życia i kondycję rodzin zamieszkujących teren gminy?

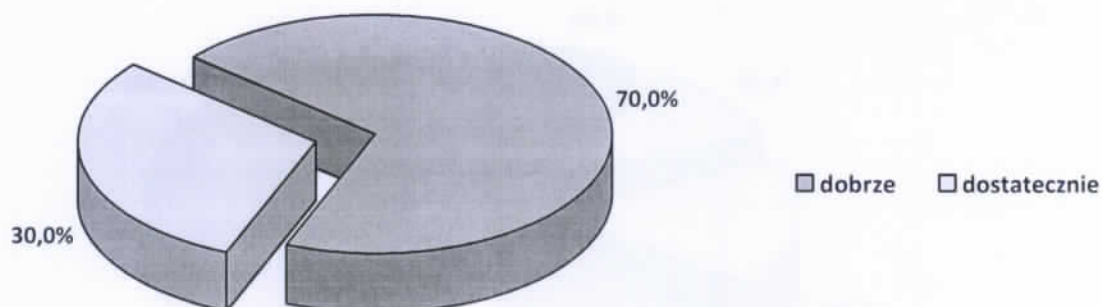

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych, najwięcej zastrzeżeń budzą działania przede wszystkim w takich obszarach, jak: przeciwdziałanie alkoholizmowi, pomoc osobom starszym, wspieranie rodzin niepełnych oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Działania skoncentrowane w tych sferach wskazano więc jako znaczące dla poprawy jakości życia mieszkańców. Za istotne uznano również przeciwdziałanie ubóstwu i wspieranie rodzin wielodzietnych. W dalszej kolejności wymieniano ograniczanie bezrobocia, zapewnienie opieki przedszkolnej oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży.

Dane pozyskane z badania ankietowego pozwoliły poznać opinie mieszkańców gminy na temat oceny oferty w zakresie edukacji oraz zaspokajania potrzeb w zakresie opieki przedszkolnej i opieki w żłobkach. Rozkład uzyskanych odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

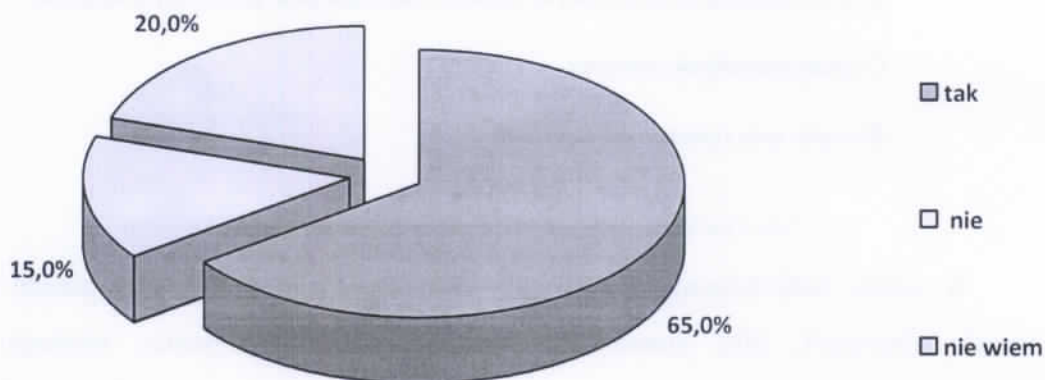
Wykres 5. Jak Pani / Pan ocenia ofertę w zakresie edukacji w gminie, biorąc pod uwagę jej poziom, jakość, zaspokojenie oczekiwań i potrzeb?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania przyznali, że oferta gminy w zakresie edukacji zaspokaja oczekiwania i potrzeby. Wszyscy ankietowani ocenili ją pozytywnie. Kolejny wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oferty w zakresie opieki przedszkolnej.

Wykres 6. Czy Pani / Pana zdaniem oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

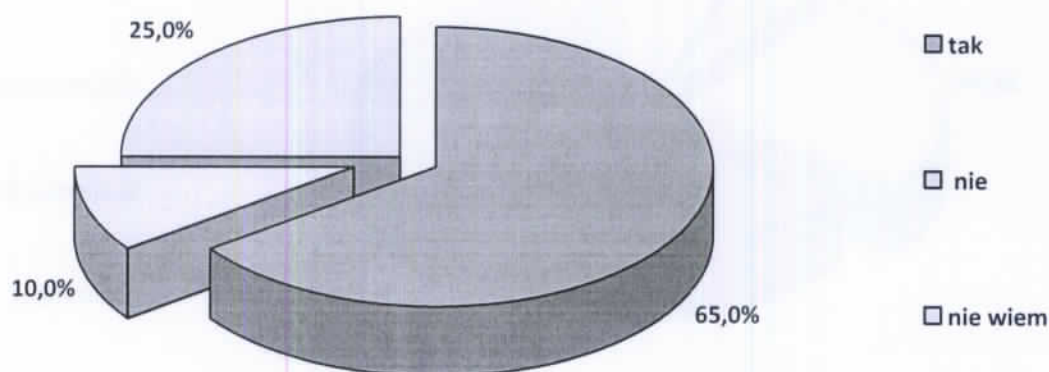

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem przytłaczającej większości ankietowanych oferta opieki przedszkolnej zaspokaja potrzeby mieszkańców. Jednocześnie jedna piąta badanych nie potrafiła wypowiedzieć się w tej kwestii. Pozytywne są także opinie mieszkańców, jeśli chodzi o ofertę opieki w żłobkach, chociaż jedna czwarta badanych nie jest w tej sprawie zorientowana.

Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oferty opieki w żłobkach w gminie ilustruje poniższy wykres.

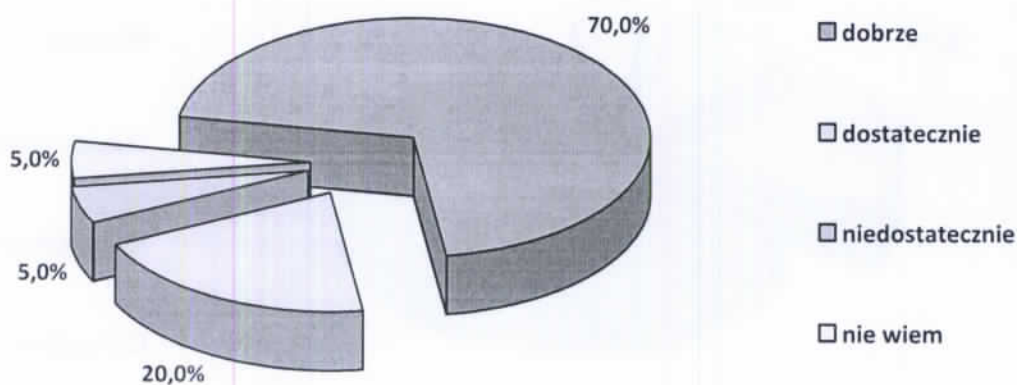
Wykres 7. Czy Pani / Pana zdaniem oferta opieki w żłobkach w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Badanie ankietowe uwzględniło również ocenę oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej oraz oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie. Uzyskane wyniki prezentują poniższe wykresy.

Wykres 8. Jaka Pani / Pan ocenia atrakcyjność i jakość oferta kulturalnej w gminie?

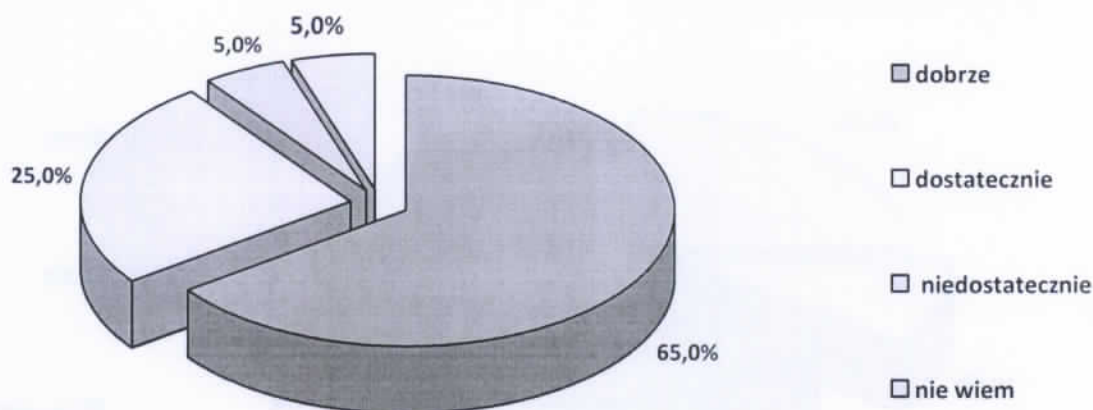

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych uznała atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie za dobrą lub dostateczną. Negatywną ocenę przyznało jedynie 5 % respondentów i taki sam odsetek badanych nie wyraził opinii w tej sprawie.

Oferta sportowo-rekreacyjna w gminie również została oceniona bardzo pozytywnie. Według 90% badanych jest ona dobra lub dostateczna. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

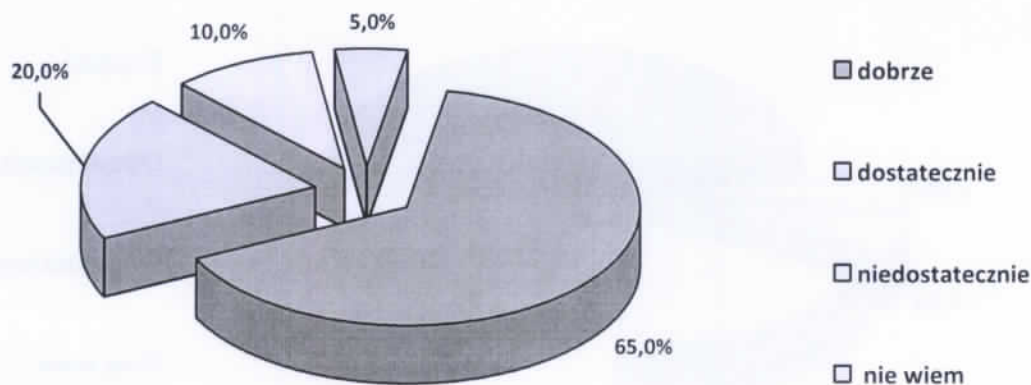
Wykres 9. Jaka Pani / Pan ocenia ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ocenie respondentów poddano także funkcjonalność i jakość oferty ochrony zdrowia w gminie. Największa grupa respondentów (65 %), stwierdziła, że jest ona dobra, a kolejne 20 % badanych uznało ją za dostateczną. Rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

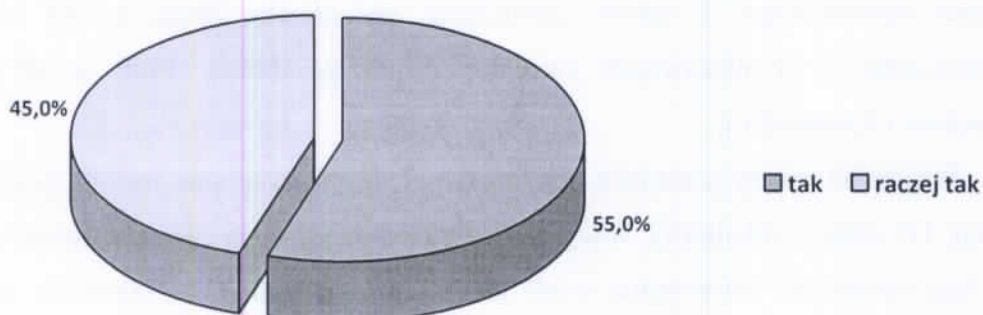
Wykres 10. Jak Pani / Pan ocenia funkcjonalność i jakość oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W badaniu poruszono także kwestię poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Wszyscy ankietowani stwierdzili, że w miejscu zamieszkania czują się bezpiecznie lub raczej bezpiecznie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 11. Czy czuje się Pani / Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ankietowani zostali zapytani również o instytucje i organizacje z terenu gminy, które mogą w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania problemów rodzin i dzieci. Badani najczęściej wskazywali: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, szkoły, Kościół, organizacje pozarządowe, GKRPA i Policję. Wskazywano także istotną rolę pedagogów szkolnych i postulowano zatrudnienie psychologów w placówkach oświatowych.

2.4.2. BADANIA ANKIETOWE W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH

Analizie sytuacji dziecka i rodziny w gminie posłużyły również badania ankietowe przeprowadzone w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Pomogły one zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów m.in. pod kątem występowania negatywnych zachowań i zjawisk o charakterze patologicznym, nadto pozwoliły uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 4 ankiety przekazane z następujących placówek oświatowych:

1. Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Brzoziu Lubawskim (liczba uczniów: 135, liczba nauczycieli: 20);
2. Szkoła Podstawowa im. Przyjaciół Ziemi w Marzęcicach (liczba uczniów: 362, liczba nauczycieli: 43);
3. Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu (liczba uczniów: 143, liczba nauczycieli: 22);
4. Zespół Szkół im. Wł. Jagiełły w Kurzętniku (liczba uczniów: 615, liczba nauczycieli: 49).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie szkoły zatrudniają pedagoga, logopedę i doradcę zawodowego, 2 szkoły zatrudniają pielęgniarkę (brak w SP w Kurzętniku i Marzęcicach), w 2 placówkach zatrudniony jest psycholog (brak w SP w Brzoziu Lubawskim i Kurzętniku).

Wszystkie szkoły prowadzą dożywianie uczniów; bezpłatne posiłki spożywa w nich w sumie 315 dzieci i młodzieży. Wszystkie placówki zapewniają uczniom dostęp do Internetu oraz dają możliwość korzystania z sali gimnastycznej. Żadna ze szkół nie posiada klas lub oddziałów integracyjnych. Szkoły zapewniają dzieciom opiekę w ramach zajęć świetlicowych, a także nauczanie indywidualne.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, językowe, informatyczne, komputerowe, artystyczne, teatralne, szachowe, dziennikarskie, biblioteczne, teatralne, ekologiczne, SKS). Szkoły prowadzą zajęcia przygotowujące uczniów do egzaminów, a także zajęcia opiekuńczo-wychowawcze w świetlicach szkolnych.

Jednocześnie we wszystkich placówkach prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia rewalidacyjne, wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny identyfikowano, wypełniając zamknięte katalogi zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych, obejmujące 12 i 6 zmiennych. Uczestnicy badania stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 20. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2016/2017

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	liczba ujawnionych przypadków
palenie papierosów	5
sięganie po alkohol	0
sięganie po narkotyki	0
niszczenie mienia szkolnego	5
kradzieże na terenie szkoły	0

dyskryminacja w grupie rówieśniczej	9
udział w grupach negatywnych	0
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	23
autoagresja	3
ucieczki z domu	1
przestępczość ujawniona	1
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	10

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej obserwowanych wśród uczniów zachowań negatywnych należały: agresja i przemoc w grupie rówieśniczej oraz dyskryminacja w grupie rówieśniczej. Zanotowano także przypadki palenia papierosów, niszczenie mienia szkolnego oraz przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego.

Tabela 21. Przypadki patologicznych zachowań i dysfunkcji stwierdzonych w środowisku rodzinnym uczniów w roku szkolnym 2016/2017

rodzaj zjawiska	obecność	
	liczba ujawnionych przypadków	nie stwierdzono (liczba placówek)
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	7	1
zaniedbanie przez dom	5	2
przemoc w rodzinie	3	2
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	2	3

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Patologiczne zachowania i dysfunkcje stwierdzone w środowisku rodzinnym uczniów to przede wszystkim bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 7 przypadków, zaniedbanie przez dom – 5 przypadków i przemoc w rodzinie – 3 przypadki.

Przedstawiciele 3 spośród ankietowanych szkół nie podzielają odczucia, że na przestrzeni trzech ostatnich lat można mówić o nasileniu się przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów.

Przedstawiciele ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się zebrania, wywiady, konsultacje indywidualne. Rodzice działają też w Radzie Rodziców, jak również aktywnie uczestniczą w życiu placówek, realizując wspólne inicjatywy szkolne i środowiskowe oraz pomagając przy organizacji imprez, uroczystości i wycieczek.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami została oceniona pozytywnie. Do najważniejszych instytucji, z którymi placówki oświatowe najczęściej podejmują współpracę zaliczono: Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urząd Gminy, Policję, Sąd Rejonowy, Gminne Centrum Kultury, organizacje pozarządowe: Arka, UNICEF, Fundacja "Dajemy dzieciom siłę", PCK, Koła Gospodyń Wiejskich, OSP.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin ubogich.

Szkoła zapewnia uczniom z rodzin ubogich wsparcie i pomoc materialną, m. in. w formie bezpłatnego dożywiania, organizowane są zbiórki rzeczowe- odzieży, żywności, zapewnia się wyprawki szkolne, zwolnienia z niektórych opłat.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie polega zwykle na zapewnieniu wsparcia ze strony pedagoga i psychologa. Przeprowadzane są indywidualne rozmowy i spotkania, oferowane są dodatkowe zajęcia, konsultacje, poradnictwo, szkoła stara się ułatwić kontakt z instytucjami pomocowymi i specjalistami.

Pelniejsze rozpoznanie problemów uczniów, zdaniem pedagogów biorących udział w ankiecie, pociąga za sobą konieczność nawiązania ściślejszej współpracy z rodzicami oraz obserwacji środowiska rodzinnego i rówieśniczego uczniów.

Pelniejsze rozpoznanie problemów rodzin uczniów, w tym w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie wymaga przeprowadzania badań ankietowych na terenie szkoły i ich wnikliwej analizy. Wśród działań, jakie należałoby podjąć bądź zintensyfikować wymieniano organizację spotkań indywidualnych uczniów i rodziców z wychowawcą i pedagogiem, a także umożliwienie konsultacji z psychologiem i ułatwienie dostępu do specjalistycznej pomocy i poradnictwa. Akcentowano rolę programów i projektów profilaktycznych i edukacyjnych odnoszących się do tej problematyki.

Działania, jakie należałoby podjąć, by usprawnić funkcjonowanie placówki i polepszyć efektywność procesu edukacji i wychowania, to, według opinii przedstawicieli szkół, pogłębienie współpracy między wychowawcą i pedagogiem a rodzicami, zachęcanie młodzieży do angażowania się w życie szkoły, m. in. poprzez realizację własnych zainteresowań i udział w szkolnych organizacjach i przedsięwzięciach. Za celowe i potrzebne uznano także prowadzenie szkoleń dla nauczycieli i wychowawców.

2.5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się następujące obszary: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie, zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne, kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
• zapewnianie rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny • podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży • analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dziecko • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego rodzinom wymagającym tej formy wsparcia • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną • dysponowanie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • wychodzenie przez instytucje gminy do dzieci i młodzieży z ofertą spędzania czasu wolnego • kadra odpowiednio przygotowana do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problem przemocy w rodzinie • możliwość skorzystania z oferty organizacji pozarządowych przez rodziny, dzieci i młodzież Dostrzegane inne mocne strony: • bieżąca praca zespołu interdyscyplinarnego • poszerzenie oferty opieki nad dziećmi do lat 3 • kierowanie sprawców przemocy	• brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (jak np. świetlice środowiskowe) na terenie gminy Dostrzegane inne słabe strony • zbyt mało miejsca w przedszkolach w systemie 9 godzinnym • brak mieszkań chronionych • brak grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie • ograniczony dostęp do psychologa dziecięcego i psychiatry • brak mediatorów.

do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • podejmowanie w gminie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
szanse	zagrożenia
• niewzrastające zapotrzebowanie na wsparcie asystenta rodziny • dostosowana do potrzeb mieszkańców oferta opieki przedszkolnej • sytuacja finansowa gminy pozwalająca na utrzymanie i rozwój bazy dydaktycznej szkół • niewzrastające zapotrzebowanie na tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci • posiadanie środków na zbudowanie oferty spędzania wolnego czasu dostosowanej do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży • niewzrastająca liczba przypadków przemocy w rodzinie • wystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie Dostrzegane inne szanse • zagospodarowanie miejsca dla ofiar przemocy w rodzinie • dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin i dzieci w gminie • zaspokajające potrzeby poradnictwo specjalistyczne udzielane rodzinom	• nasilanie się problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin • wzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych • rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • wzrastająca liczba osób samotnie wychowujących dzieci • niemalejący poziom społecznego przyzwolenia na przemoc w rodzinie Dostrzegane inne zagrożenia • niewystarczająca oferta grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci • bierność rodzin w zakresie zaspokajania potrzeb oraz brak chęci współpracy i korzystania z ofert proponowanych przez gminę

Analiza uwarunkowań dla obszaru *rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie* wskazuje na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin i zapewnianie tym rodzinom wsparcia asystentów rodziny, analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dziecko oraz zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego rodzinom wymagającym tej formy wsparcia.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Nasilanie się problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin, wzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych, coraz większa liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego, brak organizacji pozarządowych pomagających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, brak mieszkań chronionych – to kwestie, które należy uwzględnić w programowaniu działań w tym obszarze.

OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
• zapewniony dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii dla mieszkańców gminy • możliwości finansowe i lokalowe gminy dla poszerzenia zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • działania samorządu gminy na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • zapewniony dostęp do pomocy psychospołecznej i prawnej dla osób dotkniętych problemami uzależnień • monitorowanie i diagnozowanie problemu spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich • kadra odpowiednio przygotowana do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień • realizowanie w placówkach oświatowych na terenie gminy programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze Dostrzegane inne mocne strony • przystąpienie do programu profilaktyki raka piersi „BRASTER: • projekty dla seniorów promujące zdrowy tryb życia • korzystanie z Mapy Zagrożeń	• zbyt mało specjalistów w ośrodkach zdrowia • niewystarczająca liczba specjalistów dziecięcych
szanse	zagrożenia
• niezagrożone barierami finansowymi i lokalowymi prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń podstawowej opieki medycznej • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy • poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach • możliwości gminy pozwalające na zatrudnienie odpowiedniej do potrzeb	• zapotrzebowanie na poszerzenie zakresu świadczeń medycznych dostępnych w gminie • wzrastająca liczba nieletnich sięgających po alkohol i narkotyki • wzrost liczby uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia Dostrzegane inne zagrożenia • zachowania ryzykowne wśród młodzieży

pracę odpowiednio przygotowanej kadry pomocy społecznej oraz możliwość pozyskiwania dodatkowych środków na realizację zadań w tym sektorze

Jednakże liczne mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Wzrastające na terenie gminy zapotrzebowanie na wsparcie ze strony systemu pomocy społecznej przy niewystarczającej sieci placówek tej pomocy to, obok braku organizacji pozarządowych i wolontariatu, istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

Mocne strony w obszarach, które nie zostały objęte analizą:

- powstające nowe zakłady pracy
- mieszkania budowane w ramach TBS
- działki za pół ceny

Słabe strony w obszarach, które nie zostały objęte analizą:

- brak komunikacji lokalnej
- brak mieszkań pod wynajem
- brak chęci i motywacji do pracy

Zagrożenia w obszarach, które nie zostały objęte analizą:

- program 500+, który demotywuje aktywność zawodową
- niewłaściwe wzorce dla dzieci
- bezstresowe wychowanie
- szeroka gama pomocy, która powoduje wzrost roszczeń
- przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne osoby i instytucje.

2.6. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE KURZĘTNIK

Przystępując do opracowania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2019-2021, dokonano oceny stopnia wdrożenia poprzednio obowiązującego Programu. W tym celu powołano Zespół Oceniający złożony z przedstawicieli instytucji biorących udział w realizacji założeń programu. Uwzględniając całokształt działań podjętych w ramach realizacji Programu, Zespół Oceniający, wykorzystując pięciopunktową skalę ocen skonstruowaną tak, że poszczególnym jej stopniom przypisano określenia wyrażające

osiągnięte efekty realizacji programu, przyjął ocenę ogólną na poziomie 3, co wskazuje na częściowe wdrożenie przyjętych założeń programowych.

Trudności napotkane przy wdrażaniu programu

- trudności w pozyskaniu uczestników do programu „Szkoła dla rodziców”
- postawa roszczeniowa rodziców, zrzucanie odpowiedzialności na instytucje uczestniczące w wychowaniu dzieci
- brak aktywności rodziców we współpracy w wychowywaniu dzieci
- bierność rodziców i niechęć do zmian

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach programu

- stypendia wójta za dobre wyniki w nauce
- szeroka oferta form spędzania czasu wolnego i rekreacji
- zrealizowano cztery edycje „Szkoły dla rodziców”
- działania mające na celu podnoszenia świadomości na temat przemocy
- utworzenie Koła Profilaktycznego dla młodzieży
- utworzenie żłobka i przedszkola

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania programu

- brak chętnych do utworzenia grupy wsparcia dla rodzin dotkniętych przemocą i uzależnieniem od alkoholu

Przedsięwzięcia, które należałoby kontynuować lub podjąć w nowym okresie programowania

- realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych
- utrzymanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- przebudowa placów zabaw i siłowni na powietrzu
- rozwój ścieżek pieszo-rowerowych
- rozbudowa żłobka i przedszkola
- rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej i oświetleniowej

Najważniejsze programy i projekty wynikające z zapisów programu, które zostały zrealizowane

- profilaktyka raka piersi – program BRASTER, objętych 100 kobiet w wieku 35-49 lat
- szczepienia przeciw pneumokokom latach 2016-018
- powstał Zespół polityki senioralnej (2017)
- Kurzętnicka Karta Seniora (2018)
- powstał żłobek dla 64 dzieci i przedszkole
- powstają mieszkania TBS
- działki za pół ceny (dla rodzin ze świadczeniem 500+)

3. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Uzyskane wyniki diagnozy problemów rodzin i dzieci na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych, analizie SWOT, jak również wnioski płynące z oceny realizacji założeń poprzednio realizowanego Programu pozwoliły na opracowanie założeń Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2019-2021. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania problemów dotyczących rodzin i dzieci w gminie występujących obecnie, jak i mogących wystąpić w najbliższych latach.

3.1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Kurzętnik na lata 2019-2021 jest następujący:

**Efektywny i skuteczny system wsparcia rodzin i dzieci,
poprawa kondycji rodzin zamieszkujących w gminie.**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

3.2. CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Podniesienie jakości funkcjonowania rodzin.					
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty	
Monitorowanie dysfunkcji, warunków życia oraz potrzeb rodzin zamieszkujących w gminie.	2019-2021	UG R GOPS GKRPA ZI placówki oświatowe Policja placówki ochrony zdrowia	- liczba rodzin korzystających z pomocy z uwzględnieniem przyczyn - liczba rodzin objętych pracą socjalną - liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym, terapią i mediacją	- zmniejszenie liczby rodzin wymagających wsparcia poprzez odpowiednio wczesne zapobieganie pojawiającym się problemom - poprawa sytuacji rodzin	
Upowszechnianie wśród członków rodzin dotkniętych bezrobociem ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach i zatrudnieniu socjalnym.	2019-2021	GOPS UG PUP NGOs lokalne media	- liczba osób bezrobotnych w gminie, - liczba ofert pracy, - liczba mieszkańców gminy objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia	- aktywizowanie członków rodzin dotkniętych bezrobociem do zmiany swojej sytuacji życiowej - zmniejszenie poziomu bezrobocia w gminie - poprawa funkcjonowania rodzin w sferze socjalno-bytowej	
Udzielanie wsparcia finansowego rodzinom	2019-2021	GOPS UG	- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu	- poprawa bezpieczeństwa	

znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej oraz w postaci świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych.				pomocy społecznej, liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych i wychowawczych, - liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem, liczba i rodzaj podjętych działań	socjalnego rodzin
Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich oraz zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	2019-2021	GOPS UG placówki oświatowe świetlice jednostki rekreacyjno-sportowe placówki kultury NGOs		- wyrównywanie szans edukacyjnych - przeciwdziałanie marginalizacji dzieci z rodzin ubogich	
Promowanie w gminie wzoru rodziny prawidłowo wypełniającej swoje funkcje oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.	2019-2021	GOPS UG placówki oświatowe placówki kultury świetlice NGOs PPP		- zwiększenie kompetencji rodzinnych - zmiana pokutujących stereotypów na temat ról, jakie mają do spełnienia członkowie rodziny, - poprawa i umocnienie wizerunku rodziny	
Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego i prawnego), terapii rodzinnej i mediacji.	2019-2021	GOPS UG PCPR		- liczba osób i rodzin objętych wsparciem, liczba udzielonych porad z uwzględnieniem ich charakteru - poszerzenie możliwości i poprawa skuteczności wsparcia oferowanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin wymagających	

Ustanawianie w przypadku wystąpienia takiej potrzeby rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.	2019-2021	GOPS PCPR	- liczba rodzin wspierających oraz liczba rodzin przez nie wspieranych	- poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
Realizowanie środowiskowych programów profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin.	2019-2021	GOPS placówki oświatowe	- liczba i rodzaj programów profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin - liczba uczestników	- zmiana świadomości społecznej - poprawa funkcjonowania rodzin
Wzmacnianie więzi rodzinnych m.in. poprzez organizowanie pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.	2019-2021	UG RG GOPS placówki oświatowe świetlice jednostki rekreacyjno-sportowe placówki kultury NGOs media lokalne Kościoły	- liczba imprez - liczba uczestników	- wzmocnienie więzi rodzinnych - budowa dialogu międzypokoleniowego - integrowanie społeczności lokalnej
Promowanie w społeczności lokalnej aktywnych postaw (np.	2019-2021	UG RG GKRPA	- liczba i rodzaj podjętych akcji	- wzmocnienie więzi społecznych - wzmocnienie poczucia

pomocy sąsiedzkiej) wobec rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.		GOPS placówki oświatowe NGOs media lokalne Kościoł		przynależności do społeczności lokalnej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
---	--	--	--	--

CEL OPERACYJNY 2.: Wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych.	2019-2021	UG placówki oświatowe PPP	- liczba szkoleń i kursów dla nauczycieli - liczba uczestników - liczba i rodzaj pozyskanego wyposażenia dla szkół	- podwyższenie kwalifikacji kadr pedagogicznych - osiąganie lepszych efektów kształcenia - podniesienie poziomu wiedzy uczniów szkół na terenie gminy
Monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną w gminie oraz opiekę dla dzieci do lat 3.	2019-2021	UG RG GOPS	- liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, - liczba dzieci objętych opieką w żłobku lub klubie rodzinnym	- poprawa funkcjonowania rodzin z małymi dziećmi
Wsparcie osób samotnie wychowujących dzieci.	2019-2021	UG GOPS placówki oświatowe	- liczba rodzin niepełnych na terenie gminy objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, rodzaj podejmowanych	- poprawa bezpieczeństwa socjalnego osób samotnie wychowujących dzieci - podniesienie jakości

				działań mających na celu wsparcie osób samotnie wychowujących dzieci	- życia i komfortu osób samotnie wychowujących dzieci - zapewnienie dzieciom wychowującym się w rodzinach niepełnych równych szans życiowych - przeciwdziałanie marginalizacji osób samotnie wychowujących
Wzbogacanie oferty edukacyjno-wychowawczej.	2019-2021	UG placówki oświatowe placówki kultury		- liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć - liczba uczestników	- wyrównywanie szans edukacyjnych - podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży
Zapewnienia uczniom pomocy pedagoga w szkołach na terenie gminy.	2019-2021	UG RG placówki oświatowe		- liczba szkół w których dzieci mogą korzystać z pomocy pedagoga - liczba uczniów objętych pomocą	- podniesienie jakości oferty edukacyjnej - podniesienie skuteczności wsparcia, z którego mogą skorzystać uczniowie i rodzice
Prowadzenie nauczania indywidualnego dla uczniów niepełnosprawnych.	2019-2021	UG placówki oświatowe		- liczba uczniów objętych nauczaniem - liczba godzin	- wyrównywanie szans edukacyjnych - podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży
Realizowanie programów profilaktycznych, wspierających wychowanie	2019-2021	placówki oświatowe GKRPA GOPS		- liczba i rodzaj programów profilaktycznych	- kształtowanie prawidłowych postaw życiowych

dzieci i młodzieży.		PPP	- liczba uczestników	- eliminowanie niekorzystnych zjawisk mających wpływ na rozwój dzieci i młodzieży
Rozszerzenie oferty organizowanych w placówkach oświatowych zajęć pozalekcyjnych.	2019-2021	UG placówki oświatowe	- liczba i rodzaj zajęć - liczba uczestników	- podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży - poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej
Wspieranie uczniów uzdolnionych i utalentowanych.	2019-2021	UG RG placówki oświatowe NGOs GOPS	- liczba uczniów - rodzaj wsparcia (nagrody, wyróżnienia)	- motywowanie do zdobywania wiedzy - wzmacnianie wizerunku lokalnej oświaty i samorządu lokalnego
Realizowanie działań artystyczno-kulturalnych oraz sportowych adresowanych do dzieci i młodzieży.	2019-2021	UG RG placówki oświatowe placówki kulturalne jednostki sportowe jednostki organizacyjne gminy NGOs	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- poprawa atrakcyjności oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej - poszerzanie możliwości spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży - integrowanie społeczności lokalnej - stwarzanie warunków do rozwoju zainteresowań
Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz dzieci i młodzieży	2019-2021	placówki oświatowe placówki kultury jednostki sportowo-	- liczba i rodzaj zrealizowanych projektów	- poprawa funkcjonowania dzieci i młodzieży

współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.		rekreacyjne GOPS NGOs	- liczba uczestników	w środowisku zamieszkania
Popularyzowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży, szerzenie wśród nich postaw filantropijnych.	2019-2021	placówki oświatowe placówki kultury GOPS NGOs	- liczba i rodzaj zrealizowanych działań - liczba wolontariuszy	- wzmacnianie kompetencji społecznych - wzmacnianie solidarności społecznej - kształtowanie właściwych postaw dzieci i młodzieży - poprawa funkcjonowania osób i grup, na rzecz których podejmowany jest wolontariat

CEL OPERACYJNY 3.: Zapewnienie rodzinom i dzieciom bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Promowanie wśród rodzin, dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia.	2019-2021	placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego jednostki sportowo-rekreacyjne placówki kultury	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- podwyższenie poziomu świadomości o wpływie stylu życia na stan zdrowia - poprawa kondycji zdrowotnej dzieci

			światlice GOPS placówki ochrony zdrowia NGOs PPP PSSE			i młodzieży
Przeprowadzanie badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.	2019-2021		UG placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego placówki ochrony zdrowia	- liczba zorganizowanych badań - liczba dzieci i młodzieży objętych badaniami stanu zdrowia	- zwiększenie wiedzy na temat kondycji zdrowotnej dzieci i młodzieży - możliwość szybszego reagowania na zagrożenie mające wpływ na stan zdrowia	
Podjęmowanie działań w celu poprawy dostępu dzieci i młodzieży do bezpłatnej opieki pielęgniarstwa i stomatologicznej w przedszkolach i szkołach.	2019-2021		UG placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego placówki ochrony zdrowia	- liczba i rodzaj podejmowanych działań - liczba dzieci objętych opieką	- poprawa kondycji zdrowotnej dzieci i młodzieży	
Organizowanie bezpłatnych badań specjalistycznych dla mieszkańców gminy.	2019-2021		UG placówki ochrony zdrowia	- liczba i rodzaj zorganizowanych badań - liczba uczestników	- możliwość szybszego reagowania na zagrożenia mające wpływ na stan zdrowia - poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców	
Podjęmowanie działań	2019-2021		ZI	- liczba procedur	- zapewnienie	

mających na celu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i zapobieganie jej skutkom.		GKRPA GOPS placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego Policja PCPR	Niebieska Karta - liczba osób i rodzin korzystających z pomocy z powodu przemocy w rodzinie	bezpieczeństwa osobom i rodzinom dotkniętym przemocą - poprawa komfortu funkcjonowania rodzin
Realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-educacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie oraz przestępczości.	2019-2021	placówki oświatowe GKRPA ZI GOPS Policja PPP	- liczba zajęć - liczba uczniów	- podwyższenie świadomości dzieci i młodzieży na temat wpływu uzależnień na zdrowie i życie człowieka - poszerzenie wiedzy o negatywnym wpływie przestępczości na życie społeczne - budzenie wrażliwości na kwestie agresji i przemocy - uczenie umiejętności zachowań w sytuacjach kryzysowych - budowa pozytywnych wzorców zachowań w grupie rówieśniczej i w otoczeniu rodzinnym
Podjęmowanie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych	2019-2021	GKRPA GOPS ZI	- liczba i rodzaj działań - liczba i kategoria adresatów	- ograniczanie i eliminowanie niekorzystnych zjawisk

poświęconych uzależnieniom, przemocy w rodzinie oraz przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).		UG placówki oświatowe placówki kultury jednostki sportowo-rekreacyjne placówki ochrony zdrowia Policja NGOs	i uczestników objętych działaniami	z życia społeczności lokalnej - kształtowanie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży - pożądanie zmiany wrażliwości społecznej i postaw życiowych - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Podjęmowanie wśród rodziców działalności edukacyjno-informacyjnej w celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży oraz przeciwdziałania patologiom.	2019-2021	placówki oświatowe Policja	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- podniesienie poziomu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży - wzrost świadomości rodziców na temat zagrożeń
Współpraca z Policją w zakresie monitorowania i patrolowania obszarów gminy, w których mogą się kumulować zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży.	2019-2021	UG RG Policja	- liczba podjętych działań - liczba podjętych interwencji	- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, rodzin i dzieci - eliminowanie potencjalnych zagrożeń mających wpływ na jakość życia mieszkańców gminy - wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców

Zapewnienie rodzinom, dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na drodze poprzez realizację odpowiednich inwestycji w infrastrukturze dróg miejskich.	2019-2021	UG RG	- liczba zrealizowanych inwestycji drogowych	- poprawa bezpieczeństwa rodzin i dzieci - podniesienie komfortu życia mieszkańców
--	-----------	----------	--	---

CEL OPERACYJNY 4.: Integrowanie i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodzin.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie metod pracy socjalnej oraz jej rozszerzanie poprzez udział w szkoleniach w oparciu o pracę z rodziną i na jej rzecz.	2019-2021	GOPS PCPR ROPS	- liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba uczestników - liczba rodzin objętych wsparciem	- podwyższenie poziomu wiedzy i kompetencji pracowników instytucjonalnej pomocy społecznej - podwyższenie skuteczności świadczonej pomocy - osiągnięcie zamierzonych zmian w funkcjonowaniu rodziny
Doskonalenie wiedzy i umiejętności kadr pracujących z rodziną w tym przede wszystkim asystenta rodziny.	2019-2021	GOPS PCPR ROPS	- liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba dzieci w rodzinach	- podwyższenie poziomu wiedzy - poprawa funkcjonowania rodzin i dzieci objętych wsparciem
Integrowanie działań na	2019-2021	UG	- liczba i rodzaj	- poprawa efektywności

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2015-2017.....	9
Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2015-2017	10
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe będące w posiadaniu gminy w latach 2015-2017.....	10
Tabela 4. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2015-2017.....	10
Tabela 5. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2015-2017	11
Tabela 6. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2015-2017	11
Tabela 7. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2015-2017	13
Tabela 8. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w latach 2015-2017.....	13
Tabela 9. Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017	14
Tabela 10. Rodzaje wsparcia udzielanego przez GOPS w Kurzętniku w latach 2015-2017	15
Tabela 11. Asystenci rodziny w gminie w latach 2015-2017.....	16
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017	17
Tabela 13. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2015-2017.....	18
Tabela 14. Karta Dużej Rodziny w gminie w latach 2015-2017.....	19
Tabela 15. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2015-2017.....	20
Tabela 16. Podmioty wspierające rodziny i dzieci z gminy działające na jej terenie.....	20
Tabela 17. Jednostki wspierające rodziny i dzieci z gminy usytuowane poza gminą	21
Tabela 18. Działalność PCPR-u w odniesieniu do mieszkańców gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2015-2017.....	22
Tabela 19. Działalność Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy w latach 2015-2017	23
Tabela 20. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2016/2017	30
Tabela 21. Przypadki patologicznych zachowań i dysfunkcji stwierdzonych w środowisku rodzinnym uczniów w roku szkolnym 2016/2017	31
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci	7
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	7
Wykres 3. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie i rzutują na prawidłowe funkcjonowanie rodzin?.....	24
Wykres 4. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach należałoby podjąć lub zintensyfikować działania, by poprawić jakość życia i kondycję rodzin zamieszkujących teren gminy?	25
Wykres 5. Jak Pani / Pan ocenia ofertę w zakresie edukacji w gminie, biorąc pod uwagę jej poziom, jakość, zaspokojenie oczekiwań i potrzeb?	26
Wykres 6. Czy Pani / Pana zdaniem oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?.....	26
Wykres 7. Czy Pani / Pana zdaniem oferta opieki w żłobkach w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?.....	27
Wykres 8. Jaka Pani / Pan ocenia atrakcyjność i jakość oferta kulturalnej w gminie?	27
Wykres 9. Jaka Pani / Pan ocenia ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?.....	28
Wykres 10. Jak Pani / Pan ocenia funkcjonalność i jakość oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie?	28
Wykres 11. Czy czuje się Pani / Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?.....	29